

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 224/2019-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júna 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojмира Mamojku predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], vo veci namietaného porušenia „*zákazu diskriminácie a základného práva na spravodlivé súdne konanie*“ uznesením Okresného súdu Trnava č. k. 10 C 129/2016-153 z 19. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2018 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie zákazu diskriminácie a základného práva na spravodlivé súdne konanie uznesením Okresného súdu

Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 129/2016-153 z 19. septembra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Sťažovateľka je stranou sporu v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 C 129/2016 v procesnom postavení žalovanej, kde predmetom konania je vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam bližšie špecifikovaným v žalobnom návrhu.

3. Okresný súd uznesením č. k. 10 C 129/2016-153 z 19. septembra 2018 uložil sťažovateľke poriadkovú pokutu vo výške 150 €. V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd v zásadnom uviedol, že sťažovateľka ako žalovaná bola riadne predvolaná na pojednávanie, termín ktorého okresný súd nariadil na 6. september 2018, avšak na predmetné pojednávanie sa bez akéhokoľvek ospravedlnenia nedostavila. Okresný súd v napadnutom uznesení poukázal na prístup sťažovateľky k plneniu svojich procesných povinností, v súvislosti s čím uviedol: *„Žalovaná žiadala nariadené pojednávanie na deň 10.04.2018 odročiť z dôvodu svojej práceneschopnosti a potreby sa vyjadriť vo veci. Súd konštatuje, že žalovanou tvrdená diagnóza (hluchota) nebola preukázaná lekárskeym potvrdením, nakoľko toto špecifikovalo zdravotné problémy ako infekciu horných dýchacích ciest. Novo nariadený termín pojednávania, opätovne žiada žalovaná odročiť, tentoraz z dôvodu, že požiadala o ustanovenie zástupcu z radov advokátov, a to Centrom právnej pomoci.“*

4. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že kvôli zlému zdravotnému stavu bola od 16. augusta 2018 do 5. septembra 2018 hospitalizovaná na Chirurgickej klinike Fakultnej nemocnice Trnava. Sťažovateľka zdôraznila, že počas hospitalizácie, ako aj po prepustení z nemocnice bola v mimoriadne zlom zdravotnom stave, v dôsledku čoho aj napriek tomu, že mala vedomosť o termíne pojednávania nariadenom okresným súdom na 6. september 2018, nebola schopná ospravedlniť svoju neprítomnosť na tomto pojednávaní.

5. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd mal vedomosť o tom, že je invalidnou dôchodkyňou, a teda mal predpokladať, že má určité zdravotné obmedzenia, ktoré jej môžu brániť v účasti na pojednávaní. Sťažovateľka ďalej v ústavnej sťažnosti uvádza, že pokiaľ sa v minulosti nezúčastnila pojednávania, bolo to kvôli nevyhovujúcemu zdravotnému stavu. Ďalej uviedla, že mala záujem o právne zastúpenie v konaní pred okresným súdom, v súvislosti s čím podala žiadosť o poskytnutie právnej pomoci Centru právnej pomoci, avšak jej žiadosti nebolo Centrom právnej pomoci vyhovené.

6. Napadnuté uznesenie okresného súdu považuje sťažovateľka za nespravodlivé a diskriminačné a dôvod diskriminačného konania okresného súdu vidí v jej zlom zdravotnom stave. Okresný súd napadnutým uznesením podľa názoru sťažovateľky porušil jej právo na spravodlivé súdne konanie, keď jej napriek tomu, že sa nachádzala v zlom zdravotnom stave, ktorý jej neumožňoval oznámiť súdu, že sa nemôže zúčastniť pojednávania nariadeného na 6. september 2018, uložil pokutu vo výške 150 € z dôvodu, že sa bez ospravedlnenia predmetného pojednávania nezúčastnila.

7. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu, ktorým boli vo vzťahu k jej osobe porušené zákaz diskriminácie a základné právo na spravodlivé súdne konanie, a zároveň žiada, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia neodôvodnila. Obsahom ústavnej sťažnosti je aj žiadosť sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu v konaní na ústavnom súde.

II.

8. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola

vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Dňa 1. marca 2019 nadobudol účinnosť zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13 a § 16 až § 28 a § 32 až § 248 a § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti, ktorá bola doručená ústavnému súdu 11. decembra 2018, postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde

10. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

11. Ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

12. Podľa článku II ods. 3 písm. a) a ods. 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu je v jednotlivých prípadoch

príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená (§ 47 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a teda pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Miroslavom Durišom pracuje senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto uznesenia.

13. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta vo vzťahu k jej osobe porušenie zákazu diskriminácie a základného práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením okresného súdu. Napriek tomu, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti výslovne nešpecifikuje konkrétny článok ústavy, porušenie ktorého namieta, z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka má na mysli základné právo spočívajúce v zákaze diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 ústavy a základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

14. Podľa čl. 12 ods. 2 ústavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

III.

III.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu

16. Ústavný súd konštatuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy,

ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa zásadne obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 19/02, I. US 27/04, I. US 74/05).

17. Ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktorých prioritnou úlohou je chrániť zákonnosť, mohol by nahradiť napadnuté právne názory všeobecného súdu iba v prípade, ak by bolo napadnuté rozhodnutie všeobecného súdu svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné. Skutkové a právne závery všeobecného súdu teda môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

18. Okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľke poriadkovú pokutu vo výške 150 € z dôvodu, že sťažovateľka ako žalovaná bola riadne predvolaná na pojednávanie, termín ktorého okresný súd nariadil na 6. september 2018, avšak na predmetné pojednávanie sa bez akéhokoľvek ospravedlnenia nedostavila.

19. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd v súvislosti s rozhodnutím o uložení poriadkovej pokuty nezohľadnil jej zlý zdravotný stav, ktorý jej neumožňoval zúčastniť sa pojednávania, termín ktorého súd nariadil na 6. september 2018.

20. Podľa § 102 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že

- a) nesplní povinnosť uloženú súdom a svoju nečinnosť v konaní neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami,
- b) sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami,
- c) neuposlúchne príkaz súdu,
- d) ruší poriadok alebo dôstojný priebeh pojednávania alebo
- e) urobí hrubo urážlivé podanie.

21. Podľa § 102 ods. 2 CSP výšku poriadkovej pokuty určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, poriadkovú pokutu možno uložiť do 500 €.

22. Podľa ustáleného právneho názoru ústavného súdu účelom práva na súdnu a inú právnu ochranu vrátane práva na spravodlivé konanie je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01). Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v civilnom konaní. Takýmto predpisom je v posudzovanej veci Civilný sporový poriadok.

23. Okresný súd v napadnutom uznesení stručne poukázal na povinnosť, ktorú uložil sťažovateľke ako strane v konaní, ďalej uviedol, že sťažovateľka bez objektívneho ospravedlnenia nesplnila súdom stanovenú povinnosť, a preto jej uložil poriadkovú pokutu v zákonom stanovenom rozsahu. Na uloženie poriadkovej pokuty okresným súdom tak boli splnené všetky náležitosti relevantného procesnoprávneho predpisu.

24. Ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovateľka o termíne pojednávania mala vedomosť a mala dostatočný časový priestor na to, aby ospravedlnila svoju neúčast' na avizovanom pojednávaní. Pokiaľ má sťažovateľka dlhodobu zdravotnú ťažkosť, ktoré jej objektívne bránia v aktívnej účasti v súdnom konaní, je jej povinnosťou zabezpečiť si v predmetnom

súdnom konaní zástupcu. Nie je úlohou okresného súdu predvídať a domýšľať si dôvody, pre ktoré sa tá-ktorá strana sporu bez ospravedlnenia nedostaví na pojednávanie, o termíne ktorého bola riadne a včas upovedomená. Ústavný súd vzhľadom na uvedené, ako aj na procesný charakter uznesenia o uložení poriadkovej pokuty s odvolaním sa na § 102 CSP konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu nemá znaky, ktoré by popierali zmysel práva na súdnu ochranu, či znaky svojvôle alebo arbitrárnosti.

25. Z citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07)

26. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

27. Na prvý pohľad sa rozhodnutie o poriadkovej pokute vzhľadom na majetkové zameranie a absenciu prieskumu javí ako spôsobilé zasiahnuť do základných práv subjektu, proti ktorému je namierené. Za načrtnutých okolností je preto nevyhnutné vychádzať z podstaty (charakteru) rozhodnutia o poriadkovej pokute a výšky jej možného uloženia. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou

je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom pre vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím môže dôjsť k sťaženiu postupu konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje. Súčasne je rozhodnutie súdu o poriadkovom opatrení svojou povahou procesným rozhodnutím s procesnoprávnymi dôsledkami len pre určité štádium civilného sporového konania; nestáva sa samo osebe predmetom konania a nejde tak o rozhodnutie vo veci samej, ktoré by do práv a povinností strán sporu zasahovalo konečným spôsobom. Pokiaľ ide o výšku poriadkovej pokuty, tú určuje súd s prihliadnutím na povahu porušenej povinnosti, čo znamená, že pri určení sumy každej pokuty disponuje súd voľnou úvahou. Miera voľnej úvahy súdu však nie je absolútna, ale je obmedzená maximálnou možnou hranicou 500 €. Pôjde teda zväčša o pokuty v zanedbateľnej alebo bagateľnej výške (IV. ÚS 208/2018).

28. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd v tejto súvislosti napokon uvádza, že nie je jeho úlohou prehodnocovať správnosť poriadkového opatrenia všeobecného súdu, a to ani v prípade, ak by s takým rozhodnutím nesúhlasil. Také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným súdom, pretože uvedený zákon takúto možnosť výslovne nepripúšťa (čl. 2 ods. 2 ústavy), ale malo by byť vzhľadom na bagateľnú povahu a absenciu ústavnoprávneho rozmeru vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom.

29. Ústavný súd už opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého ak procesnoprávny predpis vylučuje u bagateľných vecí prieskum rozhodnutí vydaných druhostupňovými súdmi, bolo by proti logike pripustiť, aby ich prieskum bol automaticky posunutý do roviny ústavného súdnictva (IV. ÚS 431/2012, IV. ÚS 717/2013, II. ÚS 288/2015, II. ÚS 595/2015, II. ÚS 273/2016, II. ÚS 810/2016). Opodstatnenosť

sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (IV. ÚS 358/08, IV. ÚS 414/2010, IV. ÚS 79/2011, IV. ÚS 251/2011, IV. ÚS 94/2014). Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľky nevezhliadol.

30. S poukazom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva spočívajúceho v zákaze diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu

31. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie zákazu diskriminácie podľa čl. 12 ods. 2 ústavy, ústavný súd stabilne judikuje, že tu ide o pozitívny záväzok štátu premietnuť do právneho poriadku tie antidiskriminačné zásady a opatrenia, ktoré uvedený článok obsahuje, a nie je teda priamo aplikovateľný orgánmi verejnej moci Slovenskej republiky v individuálnych prípadoch (III. ÚS 51/08, III. ÚS 316/2011).

32. Ústavný súd zároveň dodáva, že porušenie právnej istoty i ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere, ako aj diskriminačná právno-aplikačná právne relevantná právna aktivita orgánu verejnej moci môžu mať prirodzene dopad na základné práva účastníka konania zakotvené v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy nazvanom „Právo na súdnu a inú právnu ochranu“, čo však nie je prípad sťažovateľky (pozri bod III.1).

33. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu okresného súdu pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 12 ods. 2 ústavy v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

34. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky nastolenými v ústavnej sťažnosti, a to konkrétne žiadosťou sťažovateľky o ustanovenie právneho zástupcu, keďže v danom prípade ide zo strany sťažovateľky o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda ústavná sťažnosť, ktorú ústavný súd vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú, trpí takou vadou, ktorú by nebolo možné odstrániť ani v prípade, ak by sťažovateľka bola v konaní pred ústavným súdom právne zastúpená.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júna 2019